

[Poulsgaard]

slag. Stå dog fast så længe som overhovedet muligt! Og lad så være med at blande jer så meget i Sydafrika, I kan alligevel ikke løse Sydafrikas problemer!

Formanden:

»I« er som bekendt også direkte tiltale, og det er ikke tilladt efter forretningsordenen.

Maisted (FD):

I og for sig kan man sige om dette lovfor-slag, at det er ganske uskadeligt, det er et slag i luften, for der vil selvfølgelig ikke blive foretaget færre investeringer i Sydafrika i de eksisterende virksomheder, hvad enten de er danske eller af anden nationalitet. Man glemmer ganske, at vi har et internationalt kapitalssystem, og det har Danmark jo tilslut-tet sig; derfor kan man selvfølgelig overføre investeringer via andre lande, så dette lovfor-slag er kun en tom demonstration. Men det er klart, at det er en uvenlig handling mod det undertrykte folk i Sydafrika, og hvis man agter at fortsætte på denne måde, burde vi få et tilsvarende forslag, som rettede sig mod næsten samtlige afrikanske stater og mod samtlige Østlande, der jo har tilsvarende sty-re. Det ville betyde, at Danmarks udenrigs-handel blev saboteret, og da vi er et lille land, der lever af international handel, har vi simpelt hen ikke råd til den form for even-tyrpolitik.

Industriministeren (Stetter):

Hr. Kelm-Hansen har ret i, at jeg ikke for-ventede tak for fremsættelsen af dette for-slag, og jeg skal derfor heller ikke takke for modtagelsen.

Flere af ordførerne har sagt, at forslaget ikke er vidtgående nok, og jeg forstår, at det drejer sig om bestemmelsen om, at udgifter til vedligeholdelse og modernisering af en bestående dansk virksomhed i Sydafrika er holdt uden for forbuddet.

Jeg har fundet denne bestemmelse rimelig ud fra den hovedbetragtning, at vi har disse virksomheder og derfor nødvendigvis må prøve at opretholde en forsvarlig drift af dem. Alt andet ville være uforsvarligt.

Jeg er naturligvis parat til at svare på spørgsmål fra udvalget, og jeg forudser, at vi får et måske endda langvarigt udvalgsarbej-de. Jeg skal anbefale udvalgets medlemmer

at overveje virkningen af forslaget også i ly-set af de betragtninger, som er fremført af ordføreren for kristeligt folkeparti.

Jeg vil give udvalget den bedst mulige ser-vice under det fortsatte arbejde.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behand-ling vedtoges uden afstemning.

Fjerde næstformand (Ole Vig Jensen):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til erhvervsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som ved-taget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 69:

Forslag til folketingsbeslutning om yderlige-re skærpelse af sanktionerne mod Sydafrika.

Af Albrechtsen (VS) m.fl.

(Fremsat 1/2 85).

Forslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Udenrigsministeren (Ellemann-Jensen):

Vi har jo lige diskuteret Danmarks Syd-afrikapolitik generelt, så jeg skal i denne for-bindelse indskrænke mig til at fastslå, at Danmark klart har tilkendegivet sin politiske holdning til apartheidstyret, og at vi allerede på en række områder er gået længere i ret-ning af konkrete foranstaltninger rettet mod Sydafrika end nogen af de lande, vi normalt sammenligner os med. Derfor finder regerin-gen det ikke påkrævet og heller ikke hen-sigtsmæssigt, at der vedtages yderligere for-anstaltninger mod Sydafrika.

Det foreliggende beslutningsforslag sigter åbenbart mod at begrænse antallet af danske virksomheder, der har økonomiske relationer til Sydafrika, og da må jeg sige, at en isoleret dansk aktion af denne art absolut ingen mu-lighed har for at få mærkbar økonomisk ef-fekt for Sydafrika, dertil er de økonomiske

[Udenrigsministeren]

forbindelser mellem Danmark og Sydafrika simpelt hen for begrænsede. Vi leverer 0,3 pct. af Sydafrikas import, og vi aftager 0,6 pct. af deres eksport.

Der er desuden ingen udsigt til, at lande, der har en betydelig samhandel med Sydafrika, vil slutte op og gennemføre lignende lovgivning som den, der bliver foreslået her, så længe der ikke er truffet bindende beslutninger i FNs sikkerhedsråd eller andre omfattende og bindende internationale aftaler derom.

Resultatet af at gennemføre et forslag som dette vil derfor alene være, at man skader danske virksomheder, og det bringer mig til det næste punkt, jeg skal kommentere, for forslagsstillerne ønsker indført en lovgivning, hvorefter ansøgninger om offentlig erhvervsstøtte fra en virksomhed skal afvises, hvis den pågældende virksomhed har økonomisk forbindelse med Sydafrika. Men der er ingen lov, der forbyder virksomhederne at have økonomisk forbindelse med Sydafrika, og jeg har noteret mig, at der heller ikke i forslaget til folketingsbeslutning foreslås en sådan lov. Derfor betyder det, man foreslår her, i realiteten, at man indfører sanktioner mod danske virksomheder for handlinger, der er fuldt lovlige, og gør det på grundlag af et kriterium, der er uden forbindelse med de formål, som de forskellige erhvervslove tilgodeser.

Jeg kan derfor sammenfattende konkludere, at forslaget efter regeringens vurdering ikke er egnet til at bidrage til en afvikling af apartheidstyret, at det alene vil ramme dansk erhvervsliv til gavn for vore konkurrenter, og at det tillige ud fra et retligt synspunkt er såre betænkeligt.

Kelm-Hansen (S):

Det er da meget sympatisk, at VS arbejder for en total økonomisk boykot af Sydafrika, men det forekommer os i socialdemokratiet, at det foreliggende forslag er fuldstændig urealistisk i sit indhold. Vi tror ikke på, at det i praksis kan lade sig gøre at afskære virksomheder, som på den ene eller den anden måde har økonomisk forbindelse eller kontakt med Sydafrika, fra enhver form for offentlige midler. Til den lange række ting, som VS opremser, skal oven i købet lægges – hvis det skal have nogen mening – skattelovgivningen, idet der jo via den gives betydeli-

ge tilskud til danske erhvervsvirksomheder, sådan som det bl.a. er påvist af Arbejderbevægelsens Erhvervsråd.

Vi må altså afvise forslaget.

Fischer (KF):

VS' forslag er useriøst og dårligt gennemarbejdet, og VS kan på ingen måde sandsynliggøre, at andre lande vil gøre noget tilsvarende det, forslaget indeholder. Forslaget vil således være uden virkning i en antiapartheidsammenhæng og vil alene ramme danske virksomheder, endog i form af sanktioner, der må karakteriseres som sanktioner med tilbagevirkende kraft, hvilket naturligvis er helt uacceptabelt.

Vi har allerede tidligere under debatten klart tilkendegivet vor holdning til situationen i det sydlige Afrika. Der er ingen grund til at gentage disse synspunkter, og vi indstiller VS-forslaget til forkastelse.

Svend Heiselberg (V):

Vi må jo konstatere, at det er Afrikas dag i dag her i folketinget. Vi finder i venstre, at det er et urealistisk beslutningsforslag, VS har stillet, og vil derfor afvise det.

Riishøj (SF):

Vi kan i SF fuldt ud støtte VS' forslag. Det er klart, at man kan forestille sig forskellige modeller for, hvordan man kan aftrappe de økonomiske forbindelser mellem Danmark og Sydafrika. Ideelt set – og det er det, vi arbejder for at få et flertal for – er det naturligvis bedst at gøre økonomiske forbindelser umulige. Vi har fået et flertal for at stoppe kulimporten, ergo er det ulovligt at importere kul. Vi bør gøre noget tilsvarende vedrørende olietransporterne.

Man kunne forestille sig direkte handelspolitiske instrumenter: særtold, tvungen mærkning af sydafrikanske varer eller andre indgreb. Det er for os den enkleste metode at stoppe de økonomiske forbindelser med Sydafrika på, for så er økonomiske forbindelser ulovlige.

Vi støtter dog også andre forslag, andre modeller, men må erkende, at der ikke er et flertal i folketinget for dette. Forslaget har vores støtte, men vi må se i øjnene, at det åbenbart er de mere direkte indgreb, som kan skabe et flertal i folketinget.

[Stinus]

Stinus (RV):

Folketinget har for et øjeblik siden vedtaget en dagsorden med krav om, at regeringen sammen med de øvrige nordiske lande engagerer sig i udarbejdelsen af en ny fællesnordisk handlingsplan, som – ført ud i livet – kan få stor betydning. I denne dagsorden tales der om afvikling af de handelsmæssige forbindelser med Sydafrika.

For det radikale venstre er denne dagsorden et signal til de danske virksomheder, som handler med Sydafrika, og som omtales i VS' forslag til folketingsbeslutning, men den er også en opfordring til vore politiske kolleger i de andre nordiske parlamenter – og dette er nok ekstra vigtigt på baggrund af udenrigsministerens noget skeptiske udtalelser om de nordiske muligheder – til i fællesskab at tage skridt, som vil blive opfattet i Sydafrika, og som vil få den øvrige verden til at forstå, at når vi i de nordiske lande går ind for sanktioner mod Sydafrika, er der ikke blot tale om ord.

En gennemførelse af VS' forslag vil ikke gøre indtryk på nogen og vil i virkeligheden heller ikke være til hjælp for nogen, blot en tom demonstration. Derfor kan det radikale venstre ikke støtte forslaget.

Kofod-Svendsen (KrF):

Kristeligt folkeparti kan heller ikke tilslutte sig dette urealistiske forslag. Jeg har tidligere redegjort for, hvordan sanktionspolitik skal kombineres med virksomhedspolitik og andre elementer, men her er der tale om et demonstrationsforslag, som jeg ikke kan se vil gavne den udvikling, vi ønsker fremmet, nemlig at få afviklet apartheidsystemet, uden at vi på en helt urimelig måde rammer den sorte befolkning.

Poulsen (FP):

Jeg ved ikke, hvor mange gange vi har hørt VS heroppefra sige: vi er imod undertrykkelse, vi er imod diktatur, vi er for menneskerettigheder overalt på jordkloden. Men hvornår har vi set, at VS har fremsat et beslutningsforslag om at boykotte varer fra Rusland, fra Tjekkiet, fra Polen, ja, vi kunne tage en masse andre lande? Det har vi ikke. Jeg ved ikke, hvad det er for noget, de kommer med, men vi skal i hvert fald ikke

være med på den galej. Det kan jeg love VS alt om.

Albrechtsen (VS):

Jeg skal straks sige, at jeg på intet tidspunkt havde regnet med hr. Poulsen's støtte.

Men jeg må sige, at jeg er noget skuffet over den modtagelse, forslaget har fået fra andre sider. Det, forslaget tager sigte på, er ikke alene, at der tages yderligere skridt, indtil man kan få gennemført en fuldstændig afvikling af de handelsmæssige relationer, men også at få gennemført den simple anstændighedshandling, vil jeg sige, at sikre, at danske skatteydermidler ikke medvirker, som det er beskrevet i bemærkningerne til forslaget, indirekte til at muliggøre økonomisk samkvem med Sydafrika og til derigennem i virkeligheden at overføre en del af den værdi, som de skatteyderkroner repræsenterer. Det er ikke bare et spørgsmål om at skærpe sanktionerne, men også et spørgsmål om, at det efter VS' opfattelse ikke kan være rigtigt, at man indirekte bruger danske skatteydermidler på en måde, som kan føre til aktivitet, der gavner Sydafrikas økonomi og dermed mindsker bestræbelserne for at få knækket apartheidstyret.

Det er en motivation for forslaget, som jeg synes er meget vigtig, og som de, der fandt problemer i forslaget, ikke rigtig kom ind på. Det er jeg lidt skuffet over, for jeg havde egentlig forventet, at alle umiddelbart ville sige: ja men det kan da ikke være rigtigt, at vi kan risikere, at skatteydermidler har den virkning. Det er jo altså noget, man rent faktisk står over for.

Ministeren kom med sine sædvanlige begrundelser, at sanktioner ikke har nogen virkning, at man ikke kan regne med, at de vil blive fulgt op andre steder, osv. Det er der for så vidt ikke noget nyt i. Det er den argumentation, ministeren bruger over for alle forslag. Ministeren mener ikke, at danske initiativer vil blive fulgt op af andre lande. Det er direkte urigtigt. Det er vel ikke kun det, der er sket i Danmark, der har inspireret andre lande til også at diskutere gennemførelsen af sanktioner. Jeg tror, at den danske debat og de skridt, der blev taget sidste forår i forbindelse med folketingsbeslutningen, har været stærkt medvirkende til, at

[Albrechtsen]

man også i andre lande er begyndt at diskutere virkelig at tage nogle konkrete skridt.

Ministerens begrundelse for at afvise forslaget går altså ikke ind på det afgørende spørgsmål: anvendelsen af skatteydermidler, og er desuden den sædvanlige ukorrekte begrundelse for at afvise støtte.

VS har allerede i 1978 fremsat et forslag om at skride til en fuldstændig afvikling af de økonomiske aktiviteter i Sydafrika. Vi pegede dengang på en afviklingsperiode på 6 måneder, og det er fortsat – dér er jeg helt enig med hr. Riishøj – vores ønske.

Jeg forstod hr. Stinus' bemærkninger således, at det var et klart initiativ, som sker igennem, som sikrede dette. Jeg skal gerne erkende, at det er en enklere ting at gennemføre end det forslag, VS har fremsat her, men jeg må fastholde, at så længe vi ikke har taget det skridt, så vil VS ikke være med til at tage ansvaret for, at de danske skatteyders midler indirekte kan komme Sydafrikas økonomiske system til gode. Jeg må sige, at jeg er skuffet over, at der ikke er et flertal, der kan støtte det synspunkt.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling

vedtoges uden afstemning.

Fjerde næstformand (Ole Vig Jensen):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til udenrigsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

5) Forhandling om redegørelse nr. R 10:

Udenrigsministerens redegørelse af 27. februar 1985 om statslige støtteordninger til private kapitaloverførsler til udviklingslandene.

(Redegørelsen anmeldt 27/2 85. Redegørelsen givet 27/2 85. Meddelelse om forhandling 27/2 85).

Forhandling

Kelm-Hansen (S):

Udenrigsministerens redegørelse er jo baseret på betænkningen fra det såkaldte Nyboe Andersen-udvalg om statslige støtteordninger til private kapitaloverførsler til udviklingslandene. Jeg vil gerne benytte lejligheden til at komplimentere såvel udvalg som udvalgsformand for denne betænkning, som indeholder 78 konkrete anbefalinger til forbedring af de gældende støtteordninger, men som i sig selv er en nyttig kortlægning af væsentlige områder af vores samarbejde med den tredje verden. At det så samtidig er et enigt udvalg, der har afleveret betænkningen, giver naturligvis betænkningens forslag særlig vægt.

Det understreges i materialet, at industrilandenes officielle udviklingsbistand har været vigende gennem den sidste halve snes år, og at vi faktisk er på samme niveau som i slutningen af 1960'erne. Samtidig påpeges det, at de direkte investeringer kun har haft en realvækst på ca. 1 pct., hvilket kun er det halve af vækstraten i industrilandene. Betænkningen kan derfor forhåbentlig medvirke til at skabe ny debat om nødvendigheden af et udvidet samarbejde med u-landene.

I denne sammenhæng finder jeg det vigtigt, at udvalget så stærkt understreger, at det erhvervspolitiske samarbejde mellem Danmark og u-landene er til gensidig fordel; det vil sige, at det subsidieelement, de tre støtteordninger indeholder, altså § 7-ordningen, investeringsgarantiordningen og industrialiseringsfonden, hurtigt indtjenes igen og mere til. Den økonomiske vækst, der kommer derude, giver resultat i form af øget eksport, højere beskæftigelse og dermed bl.a. sparede dagpenge. Derfor er der god grund til at forbedre og udvide disse ordninger.

Udvalget har kun foreslået en enkelt lovændring, nemlig den, at § 7-kreditterne skal overflyttes fra udenrigsministeriet til industriministeriet. Dette forslag blev jo også stillet forrige år af det udvalg, der gennemgik principperne for dansk u-landsbistand. Forslaget behandles senere i dag, og socialdemokratiet kan tilslutte sig det.

Til gengæld må vi påpege, at det er vores opfattelse, at udenrigsministeren har valgt forkert i spørgsmålet om de såkaldte blandede kreditter, når han nu foreslår, at der skal tages 300 mill. kr. af statslånsmidlerne for at